

OPPMANNSRAPPORT 2012 – HORDALAND

Sentralt gitt eksamen i engelsk i grunnskolen

Oppmann: Jens Dimmen

Denne rapporten er skrevet på grunnlag av innspill, kommentarer og samtaler på førsensormøtet 4- 5. juni, med sensorer og det øvrige oppmannskorpset på dagsamling for sensorer den 7. juni, oppmannssensurmøtet den 14. juni, samt fellessensurmøtet på Storetveit skole i Bergen den 18. juni 2012. Som kjent leveres sensorrapportene fra de enkelte sensorene digitalt direkte til Utdanningsdirektoratet.

1.Vurdering av eksamenssettet.

Tema og forberedelsesdel.

Fagnemnda har valgt å beholde nettmagasinet “Focus Magazine” som utgangspunkt for eksamen i engelsk. Oppbyggingen av dette magasinet er den samme som i fjor: To deler, en A-del med tre seksjoner, der tekstene er relativt korte, og med varierende vanskelighetsgrad, og en B- del med en del lengre tekster. I del A kan elevene velge ett av de tre alternativene, og fordype seg i dette. Det virker som om svært mange av elevene har valgt å lese hele A-delen, og deretter fordypet seg i et av alternativene. Alternativene i A-delen i år var :

- Focus on loving your job.
- Focus on loving yourself, og
- Focus on loving the planet.

I B-delen var fellesoverskriften “Focus on loving life”. Fellestema for materialet var altså “love” i ulike former, men fagnemnda var tydeligvis opptatt av at man ikke skulle tolke dette begrepet som kjærlighet/ungdomsromantikk.

Advarselen om “no kissing allowed” på forsiden av bladet var ment å luke bort en del av de mange besvarelsene som tradisjonelt kommer når man ber ungdom om å skrive om kjærlighet. Dette har også lyktes – svært få besvarer handler om forelskelse. Som tidligere, inneholder A-delen en lang rekke tekster av varierende lengde og vanskelighetsgrad. Man fant også et rikholdig bildemateriale, som understøttet og kommenterte tekstutdragene. Layouten i bladet var – som alltid – spennende og variert, og inviterte leseren inn i stoffet på en fin måte. Utvalget av tekster i A-delen hadde større innslag av fagtekster enn tidligere, kanskje som svar på at enkelte sensorer har etterlyst flere slike tekster. Inntrykket man sitter igjen med, etter å ha lest en del elevbesvarer og snakket med sensorer som var til stede på forberedelsesdager ved skolene, er at elevene reagerte positivt på forberedelsesstoffet. Mange bruker også

stoffet aktivt i besvarelsene. Se mer om dette under punktet om kildebruk og kildehenvisninger. Det virker som de to første delene av A-delen, Loving your job og Loving yourself, var de som var mest lest under forberedelsen. Alternativ 3, Loving the planet, handler ikke om miljøvern, men derimot om gleden og utfordringene mange finner gjennom naturopplevelser, oppdagelsesreiser osv. De elevene som refererer til denne delen i besvarelsene, bruker ofte eksempler fra hva personene i tekstene gjorde, og hvilke bedrifter de utførte.

Del B, Focus on loving life, inneholder lengre sammenhengende tekster. Den ene, Ship Breaker, er hentet fra boken med samme navn av den amerikanske science fiction/fanatsy forfatteren Paolo Tadini Bacigalupi. Den andre, The Immortal Life of Henrietta Lacks, er tatt fra den amerikanske forfatteren Rebecca Skloot's prisbelønte bok, som ble nærmest en litterær sensasjon i 2010. Tekster fra denne boken brukes som et gjennomgangstema i alle delene av forberedelsesmaterialet. Ingen av disse tekstene presenterer spesielle vanskeligheter for gjennomsnittseleven i norske ungdomsskoler. Men de svakeste blant elevene vil nok ha stor nytte av å gå gjennom dette stoffet sammen med faglærer. Slik har det vært de siste årene: Del A er i større grad egnet til selvstudium, mens tekstene i Del B tjener på å nærleses i samarbeid med faglærer på forberedelsesdagen. Som tidligere, var også årets Focus Magazine tilgjengelig som lydfiler. Alt i alt virker det som om elevene har jobbet grundig med dette stoffet, og det har ikke vært noen besvarelser i det oppmannskorpset har vært gjennom, som tyder på at eksaminanden var ukjent med forberedelsesmaterialet. Noen sensorer har kommentert at de synes stoffet denne gang har passet best for gutter, med fokus på populærvitenskapelige tema og "action". Tidligere år har kritikken mest gått på at stoffet favoriserer jenter, så alt i alt skulle balansen være bra ivarettatt. I alle fall, jeg synes forberedelsesmaterialet var svært vellykket, godt presentert og grundig gjennomarbeidet. Det er også synspunkter som kom fram på sensorskoleringen i Hordaland og førsensurmøtet hos Utdanningsdirektoratet.

Oppgavesettet.

Som kjent blir det ikke spesifisert hvilke kompetansemål fra læreplanen som

blir mål i hvilke oppgaver. Det er totaliteten av kompetansemål som legges til grunn. Jeg synes fremdeles dette kan bli litt problematisk, spesielt når måloppnåelse av kompetansemålene legges til grunn for vurdering av svært korte besvarelser. (Jmfr. Sensorveiledningen, side 2.) Dette blir sikkert enklere når revidert utgave av læreplanen foreligger neste år, da med veiledende kriterier for måloppnåelse på høyt, middels og lavt nivå.

Task 1.

Denne oppgaven ber om elevenes mening om hvem som vil passe som forteller – “voiceover” – i en planlagt film basert på boken om Henrietta Lacks. Oppgaven oppgir to relativt enkle kulepunkter som skal besvares. Det virker som denne oppgaven har truffet godt. Alle elever, også de som skriver på lavt nivå, har skjønt bestillingen i oppgaven, og svært mange har svart relevant og dekkende, med god argumentasjon. En del elever har gått ut over de oppgavespesifikke kravene i sensorveiledningen, og grunnlagt hvorfor de ønsker flere fortellere. Noen har også tolket uttrykket “a couple of paragraphs” nokså vidt, og skrevet til dels lange tekster. De fleste sensorer har sett stort på disse små avvikene. Oppgaven har gitt grunnlag for stor tekstproduksjon, og gitt mange elever mulighet til å få vist skrivekompetanse og formidlingsevne, og det må være det vesentlige.

Task 2.

Denne oppgaven ligner på task 2 fra eksamen i 2011. Den gang kommenterte jeg at oppgaven skilte mellom sterke og svake elever, og at dette med litterære virkemidler som time limits, conflicts, dialogue osv, nok favoriserer de flinkeste skriverne. Dette skillet er ikke så tydelig lenger. Det virker som om engelsklærere har brukt eksamenssettet fra 2011 som forberedelse til eksamen, eventuelt som tentamensoppgave i løpet av skoleåret. Elevene var mye mer fortrolig med disse begrepene denne gangen, og mange har løst denne oppgaven på en fin måte. Dette er interessant, fordi det bekrefter et inntrykk som mange har etter flere år som sensor: Eksamensoppgavene som ligger på Utdanningsdirektoratet sine sider er i flittig bruk rundt om på skolene, og de påvirker elevers læring i faget. Man kan selvsagt diskutere hvorvidt dette fører til “teaching to the

test”, og om slike mønsteroppgaver fører til bedre læring. Men om ikke elever totalt sett blir flinkere i engelsk av dette, så blir de i alle fall flinkere til å ta eksamen. Det var nesten ingen som manglet task 2 denne gangen, mot mange i 2011, og besvarelsene på denne oppgaven lå på et høyere nivå enn de gjorde på engelskeksamen i 2011. Det har også vært til hjelp for mange at tekstutdraget fra Ship Breaker ligger ved selve oppgaven, i stedet for som en del av forberedelsesmaterialet, slik som i fjor.

Task 3 – Langsvarsoppgavene.

Denne delen av oppgavesettet fulgte det samme mønsteret som fjorårets oppgave, og skulle ikke by på noen overraskelse for elever som har brukt settet fra 2011 som øvelse foran eksamen. Alle de 6 oppgavene innledes med uttrykket Focus on. Det er Focus on a Person, Focus on Consequences, Focus on a Situation/an Event, Focus on Money, Focus on Fighting for it og Focus on Christoph Lengauer. Oppgavene inneholder 4 kulepunkter med oppgavespesifikke krav. I motsetning til 2011, var det ikke særlig spredning i valget av oppgaver i år. De aller fleste har valgt å skrive en av de fire første oppgavene, mens svært få har valgt oppgave 3E eller 3F. Det er ikke lett å peke på noe spesielt ved disse to oppgavene, som skulle gjøre dem mindre attraktive. Det måtte i så fall være at oppgaveteksten kan virke mer styrende for 3E og 3F enn for de andre. I 3 E skal besvarelsen, i tillegg til de nevnte kulepunktene, også integrere tre sitater fra forberedelsesmaterialet i elevens egen tekst, og i 3F ligger det en klar begrensning i lengde, i og med at oppgaven ber om den første siden av intervjuet. Fordelingen mellom de fire første oppgavene var noenlunde jevn, med en liten overvekt på 3A og 3B. Det kan være litt vanskeligere å uttale seg sikkert om nivået for årets eksamen sett i forhold til 2011. Streiken i skolen satte en effektiv stopper for engelskeksamen ved en lang rekke store byskoler i Bergen, og utvalget av besvarelser ble derfor noe redusert i Hordaland. Til sammen 880 elever fra fylket mistet engelskeksamen i år. De store byskolene har tradisjonelt hatt svært mange gode besvarelser, og generelt et godt faglig nivå. Det har vært en markert forskjell mellom byskoler og bygdeskoler i fylket. Denne forskjellen synes å ha blitt mindre. Det har vært relativt langt mellom

besvarelser på lavt nivå, og besvarelser på middels nivå synes å vise en litt høyere kompetanse enn tidligere, spesielt med hensyn til vokabular og idiomatikk. Det virker som om elevene har en del mønstertekster i bakhodet under skriving, og mange bruker ord og uttrykksmåter som er tilpasset sjanger og tema. Besvarelsene på høyt nivå viser fremdeles en “framifrå kompetanse”, både når det gjelder korrekthet og kompleksitet. De beste besvarelsene ligger langt over det som beskrives i høyt nivå i “Kjenneteikn på måloppnåing” i vuderingrettleiinga, og ville helt klart falle inn under beskrivelsen av høyt nivå på videregående skole, særlig språklig. Det er en god del slike besvarelser.

2. Kommentarer til den praktiske gjennomføringa av prøva.

a. Logistikk og teknikk.

Dette ser ut til å ha gått seg til. Det er ikke rapportert om noen tekniske problemer i forbindelse med avviklingen av eksamen. Prøvesvarene forelå i PAS da de skulle, og navigeringen i PAS-systemet blir enklere etter hvert som sensorer får øvelse i å bruke det. Lenkene til eksamensoppgavene og forberedelsesmateriellet er nyttige og greie å bruke. Et lite problem, om man kan kalle det det, er at sensorer som jobber ved skoler som ikke har elever oppe i engelsk, opplever det som vanskelig å finne fram til forberedelsesmateriellet i forberedelsestiden. Bergen kommune har løst dette på en grei måte, i og med at hele forberedelsesmateriellet, med passord, ble lagt ut på It's learning samtidig som det var tilgjengelig for elevene. Da fikk sensorer tilgang til dette før det lå som lenker i PAS sammen med elevbesvarelser. Undertegnede hadde ingen besvarelser med elevnavn, og slike ting som topptekst og bunntekst var stort sett på plass. Det ser ut som eksamensansvarlige på skolene i Hordaland følger godt med under eksamensavviklingen. Oppmannskorpset fikk svært få meldinger om avvik fra sensorgruppene under fellessensuren, og det som ble meldt inn var stort sett småting. På grunn av streiken, var det flere skoler som ikke fikk avviklet eksamen i engelsk i år. Det må presiseres for disse skolene at de må merke elevlistene med “ikke deltatt”. Hvis ikke, kan det bli vanskelig å registrere sluttvurdering i PAS.

b. Organisering og bruk av forberedelsesdagen.

Tidligere skulle elever svare på hvordan de hadde brukt denne dagen, og hvordan den hadde blitt organisert på den enkelte skole. Selv om denne oppgaven etter hvert ble nokså forutsigbar, ga den likevel en god innsikt i hvordan skoler brukte forberedelsestiden. Det ser ut som denne tiden nå blir brukt etter forutsetningene. Elevbesvarelsene ga inntrykk av at elevene hadde god kjennskap til tekstene i forberedelsesmaterialet. Kjennskap til dette stoffet var en forutsetning for å kunne svare på alle oppgavene i oppgavesettet, og elevene har brukt eksempler og ideer fra forberedelsesmaterialet på en god måte. Dette gjelder også besvarelser på lavt og middels nivå. Se ellers punkt c under.

c. Bruk av kilder.

Det har vært en del diskusjon i sensorkollegiet om hvor streng man skal være med dette. Det er jo bruken av kilder som er kompetansemål i ungdomsskolen, ikke hvordan man velger å oppgi kildene. Mange elever har lært hvordan de skal oppgi kilder, og flere enn tidligere oppgir komplette webadresser. Kildehenvisning som "Google" eller "Wikipedia" forekommer fremdeles, men stor sett virker det som om elever i norsk skole får opplæring i kildehenvisning. Men det er fremdeles en del å hente når det gjelder bruk av kilder inne i tekster, og man bør kanskje etterstrebe felles praksis her, med for eksempel sitat i anførselstegn og kildehenvisning i parentes og i kursiv umiddelbart bak sitatet. Svært mange elever har brukt tekstene som i forberedelsesmaterialet som kilde, og det har vært nokså tydelig hvor i teksten denne kildebruken har forekommet. Men ikke alle har referert til kildene der og da, eller markert tydelig hvor de siterer fra tekstene, eller hvilke tekster de henter opplysningene fra. Man bør kanskje gå en liten runde med elevene om dette i forberedelsestiden.

d. Fagsamling for sensorer 7. juni.

Det har blitt en tradisjon i Hordaland å samle alle sensorer i fylket til felles fagsamling når man er sirka midt i sensureringsperioden. Denne samlingen er ment som skolering av sensorkorpset, og for å oppnå mest mulig felles

tolkningsrom for karaktersetting. Sensorene i Hordaland opplever denne samlingen som nyttig. Det er en viss utskifting av sensorer hvert år, og for de nye sensorene er slike samlinger absolutt nødvendig, og vil spare utrolig mye tid og diskusjon på fellessensurmøtet to uker senere. Fylkesmannen avholder også felles oppmannssensur for alle oppmannsgruppene i fylket. Denne innledes med en felles tilbakemelding og diskusjon om eksamen, oppgaver, eksamensavvikling og resultat i de forskjellige fagene. Dette er også nyttig. Det er ikke til å komme forbi at resultatene i norsk og engelsk skiller seg ganske mye fra resultatene i matematikk. Man burde kanskje ha en diskusjon mellom de ulike faggruppene på nasjonalt nivå om dette, i regi av Utdanningsdirektoratet. Finnes det fagspesifikke vurderingskulturer, og hvordan fungerer disse? Og er det slik at de enkelte faglærere/sensorer/fagnemnder har et uheldig eieforhold til sin egen vurderingspraksis, og holder den for den eneste riktige? Og finnes det i det hele tatt en felles vurderingspraksis/vurderingskultur for så ulike fagområder som engelsk og matte? "Jeg spørger kun, mitt kald er ei at svare." (*Henrik Ibsen, som tilsvar til spørsmål omkring Peer Gynt.*)

e. Fellessensur, Storetveit skole, 18. juni.

Som vanlig gikk dette arrangementet helt etter planen. Fellessensuren har funnet sin form, og bør ikke endres. Med noen unntak, gikk sensureringen greit, uten altfor store sprik i vurdering. Unntakene ga en del store utslag, som sprik i karakterfastsettelse på 3 karakterer. Dette viser hvor nødvendig det er med grundig sensorskolering. På grunn av færre elevbesvarelser, ble det innlevert litt færre besvarelser til oppmannskorpset. Vi fikk inn 28 besvarelser, de fleste på grunn av uenighet om karakter, men også noen som begge sensorer hadde satt på 1. De fleste 1-erene ble beholdt. Av de andre besvarelsene valgte oppmannskorpset å støtte høyeste alternativ for 16 besvarelser, mens 12 besvarelser ble satt på laveste alternativ.

Fohåndsstatistikken, før fellessensuren var avviklet, viste denne fordelingen: 1: 0,9%, 2: 7%, 3: 29,2%, 4: 33,2%, 5: 22,6%, 6: 7,2%. Snitt i Hordaland: 3,9.

Sluttstatistikken for Hordaland viser denne fordelingen: 1: 0,8%, 2: 5,3%, 3: 30,8%, 4: 33,8%, 5: 21,6%, 6: 7,7%. Snitt i Hordaland: 3,9.

Gjennomsnittet ble ikke forandret. Ellers var det en del forskyvninger. På grunn av streiken, er ikke utvalget for Hordaland helt representativt i år. Som sagt var det 880 elever som ikke fikk avlagt eksamen, og de fleste av disse kommer fra relativt store skoler i Bergen. I hvor stor grad dette har påvirket statistikken, og i hvilken retning, er vanskelig å si, selv om disse skolene tradisjonelt har mange gode resultater.

Avsluttende kommentarer.

Bortsett fra streiken, og de problemer denne medførte, gikk eksamensavviklingen i Hordaland etter planen. Digital levering av elevbesvarelser gjennom PAS fungerer bra, og gjør eksamensavvikling og sensur mye lettere. Elevene synes å ha likt forberedelsesmaterialet, og respondert bra på oppgavene. Sensorene jeg har snakket med, har vært fornøyd med sensorskoleringen og den hjelpen de har fått fra direktoratet, gjennom Vurderingsrettleiinga og Sensorveiledningen. Det virker som skolene har gått grundig gjennom Vurderingsrettleiinga med elevene, til tross for at enkelte slurver litt med kildebruk. Personlig synes jeg Sensorveiledningen er veldig grundig, og til stor hjelp i sensureringsarbeidet. Sensorer bør spesielt oppmuntres til å gå grundig gjennom del D, " Viktige prinsipper for arbeidet med vurderingen av elevtekster." Grundig kjennskap til det som står der, vil føre til større likhet i vurdering av elevsvar, på tvers av skoler, fylker, landsdeler og alder/ utdanningsbakgrunn hos sensorer.

Bergen, 24/6 ,2012.

Jens Dimmen, oppmann